

- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. de minister, mevrouw C.J. Schouten
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

KENMERK: B/2022/538/ML

DATUM: 29 april 2022

ONDERWERP: Reactie internetconsultatie voor de lagere regelgeving bij de Wet toekomst pensioenen

Geachte mevrouw Schouten, beste Carola,

De Pensioenfederatie verwelkomt de hervorming van het pensioenstelsel voorgesteld in de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de nadere uitwerking daarvan in de lagere regelgeving. Verder is de Pensioenfederatie verheugd dat de lagere regelgeving tijdig ter consultatie is aangeboden. De consultatie stelt ons in staat om voorstellen te toetsen aan de praktijk en invulling te geven aan de oproep van het kabinet om bij te dragen aan verbetering van het wetsvoorstel. De beschikbare tijd om zowel de concept-wettekst van de Wtp als de concept-lagere regelgeving te doorgronden was, naar het oordeel van de Pensioenfederatie, echter te kort.

Hét uitgangspunt bij de reactie van de Pensioenfederatie is en blijft een goed en betaalbaar pensioen voor later. Pensioen biedt nu en in de toekomst bescherming bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden. De transitie naar nieuwe pensioencontracten is, hoe omvangrijk en belangrijk ook, niet de enige benodigde stap richting een toekomstbestendig stelsel. Het robuuste pensioenstelsel van de toekomst dient inclusief te zijn, dus voor alle werkenden. Op dat punt schiet de voorliggende regelgeving helaas nog tekort.

De Pensioenfederatie reageert separaat op drie van de vier internetconsultaties die op 2 april 2022 online zijn gegaan:

1. Besluit toekomst pensioenen;
2. Aanpassing van de regeling voor nettopensioen; en
3. Besluit experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen.

Hierbij wordt per internetconsultatie ingegaan op de concept-besluittekst en de daarbij behorende artikelsgewijze en algemene toelichting.

Met vriendelijke groet,

Edith Maat
Algemeen directeur

■ REACTIE INTERNETCONSULTATIE

DATUM: 29 april 2022

ONDERWERP: Reactie internetconsultatie voor de lagere regelgeving bij de Wet toekomst pensioenen, onderdeel: *besluit toekomst pensioenen*

Algemeen

Het Besluit toekomst pensioenen stelt onder andere nadere regels met betrekking tot het wettelijk kader voor pensioenovereenkomsten, de waarborgen voor een evenwichtige transitie, informatievoorschriften, geschillenbeslechting en het fiscaal kader voor pensioenovereenkomsten. De lagere regelgeving geeft hiermee nadere invulling aan de Wet toekomst pensioenen (Wtp). De Pensioenfederatie hoopt dat de voorgestelde vernieuwing van het pensioenstelsel bijdraagt aan het vertrouwen, doordat het stelsel transparanter, evenwichtiger en eenvoudiger wordt.

Fondsbestuur heeft ruimte nodig om verantwoordelijkheid in te vullen

De consultatieversie bevat veel regels op een gedetailleerd niveau. Deze mate van invulling past niet bij de open normen in de Pensioenwet en doet geen recht aan de verantwoordelijkheid van het fondsbestuur. Fondsbesturen dragen de verantwoordelijkheid voor de invulling en de uitvoering van de regeling en zijn daarvoor ook juridisch aansprakelijk. Fondsbesturen hebben ruimte nodig om deze verantwoordelijkheid waar te maken. Mede door de wet versterking bestuur pensioenfondsen, toetsing van bestuurders en invoering van de IORP II-richtlijn met sleutelfunctiehouders zijn pensioenfondsbesturen goed geëquipeerd voor hun taak.

Verantwoording aan open normen behoort op niveau van regeling

Fondsbesturen moeten verantwoorden dat voldaan is aan de open normen in de Pensioenwet. De toets of voldaan is aan bijvoorbeeld prudent person en evenwichtige belangenafweging behoort op het niveau van de regeling plaats te vinden en niet op ieder onderdeel apart. Het beleggingsbeleid, de toedeelregels van rendement, de leeftijdsopbouw van het fonds, het projectierendement, de spreiding van schokken in de uitkeringsfase en de inzet van de solidariteits- of risicodelingsreserve bepalen immers gezamenlijk

- het pensioenresultaat. De verschillende onderdelen van de regeling moeten daarom in samenhang worden gezien en beoordeeld.

Overdaad aan regels belemmert passende invulling en verhoogt kosten

De overdaad aan regels op een te gedetailleerd niveau kan tot een suboptimale invulling van de contracten leiden, bijvoorbeeld als de blootstelling aan beleggingsrisico niet in samenhang wordt gezien met de solidariteitsreserve. De talrijke voorschriften ter verantwoording leiden tot onnodig hoge uitvoeringskosten. Een suboptimale contractinvulling en hoge uitvoeringskosten doen onnodig afbreuk aan het pensioenresultaat voor deelnemers. De vereiste verantwoording van de keuzes vergt zoveel tijd, dat het moeilijk wordt om de mijlpalenplanning van de transitie te halen. De Pensioenfederatie bepleit om pensioenfondsbesturen de ruimte te geven voor een proportionele invulling, zodat voldoende tijd resteert voor een beheerste uitvoering van de transitie.

Zorg voor heldere rolverdeling sociale partners – pensioenfondsbesturen

De Wtp moet kaders stellen en de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van sociale partners, pensioenfondsbesturen en toezichthouders respecteren. Voorkomen moet worden dat men op elkaars stoel gaat zitten en/of dat partijen verantwoordelijk worden gemaakt zonder adequate bevoegdheden. De sociale partners gaan over de inhoud van de regeling; niet het pensioenfonds. De opdrachtaanvaarding is een integraal besluit op de nieuwe pensioenregeling en dient derhalve het basisdocument te zijn voor toetsing door zowel pensioenfondsorganen als externe toezichthouders. De opdrachtbevestiging voegt daaraan niets toe en leidt tot een diffuse bevoegdheidsverdeling. Deze zou moeten vervallen, om te voorkomen dat toezichthouders indirect een oordeel vellen over afspraken tussen sociale partners.

Laat communicatie beter aansluiten bij de behoefte van deelnemers

De Pensioenfederatie vindt dat de Wtp en de lagere regelgeving onvoldoende bijdragen aan goede communicatie met deelnemers. De resultaten uit de evaluatie van de Wet pensioencommunicatie zijn nauwelijks verwerkt. De focus van de wet en de lagere regelgeving ligt nog steeds op het verstrekken van veel informatie, het afleggen van verantwoording en transparantie, maar niet aan inzicht voor en duidelijke communicatie met deelnemers. De lagere

regelgeving bevat gedetailleerde eisen voor het communicatieplan, bovenop de eisen die het wetsvoorstel Wtp bevat, maar richt zich meer op verantwoording dan op betere communicatie met deelnemers.

Opzet van de reactie op de internetconsultatie Besluit toekomst pensioenen

In het vervolg van deze reactie gaan eerst in op de rolverdeling tussen sociale partners en fondsbesturen en op de klachten- en geschillenprocedure. Daarna gaan wij artikelsgewijs/paginagewijs in op de volgende onderdelen van het Besluit toekomst pensioenen:

1. Artikel I: Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling;
2. Artikel II: Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen;
3. Artikel III: Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000;
4. Artikel V: Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965; en
5. Nota van Toelichting.

Verder wordt aangegeven welke lagere regelgeving nog wenselijk is.

Met betrekking tot artikel IV (Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001) en artikel VII (Citeertitel) heeft de Pensioenfederatie op dit moment geen opmerkingen.

Heldere rolverdeling sociale partners – pensioenfondsbesturen

De Wet toekomst pensioenen en de daarop gebaseerde lagere regelgeving moeten, naar de opvatting van de Pensioenfederatie, worden ingericht op kaderstelling, waarbij de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij de pensioenfondsbesturen moet worden gerespecteerd. Voorkomen moet worden dat partijen op elkaars stoel gaan zitten en/of dat partijen verantwoordelijk zijn zonder adequate bevoegdheden. De introductie van een opdrachtbevestiging, in artikel 28d van het Besluit uitvoering PW en WVB, is daarvan een voorbeeld. Een zeer gedetailleerd uitgewerkte bepaling van de open norm van de opdrachtbevestiging (ex artikel 102 a, vierde lid, PW).

De Pensioenfederatie heeft tijdens de consultatiefase van het wetsvoorstel Wtp reeds aangegeven geen meerwaarde te zien in de introductie van de opdrachtbevestiging. De nu voorgestelde uitwerking bevestigt dit beeld. De opdrachtaanvaarding is een integraal besluit op de nieuwe pensioenregeling

- en dient derhalve het basisdocument te zijn voor toetsing door zowel pensioenfondsorganen als externe toezichthouders. De opdrachtbevestiging voegt daaraan niets toe, zorgt voor onnodige toename van de regeldruk en leidt tot een diffuse bevoegdheidsverdeling.

Passendheid van de regeling is aan sociale partners en moet niet worden getoetst door een pensioenfonds. Het pensioenfonds toetst ingevolge artikel 102a PW uitsluitend op doelstellingen en uitgangspunten van het pensioenfonds, uitvoerbaarheid en compliance met relevante wet- en regelgeving, waaronder evenwichtige belangenafweging. In artikel 28d, tweede lid, onderdeel e, is nu opgenomen dat het fonds in de opdrachtbevestiging moet onderbouwen in welke mate de gevolgen van de voorgenomen pensioenregeling passen bij de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden. In de toelichting bij het besluit wordt daarbij aangegeven dat de taken en verantwoordelijkheden niet wijzigen tussen sociale partners en fondsbesturen, maar het pensioenfonds krijgt wel de taak om een oordeel te geven over de passendheid van de regeling.

De Pensioenfederatie is van mening dat hiermee de pensioendriehoek wordt doorbroken. Het uitgangspunt van de huidige PW is de driehoeksverhouding tussen werkgever, werknemer en pensioenuitvoerder. De huidige PW regelt wie binnen deze driehoeksrelatie welke verantwoordelijkheid heeft. Het is belangrijk hierover duidelijkheid te hebben, zodat degene die verantwoordelijk is ook aangesproken kan worden op het naleven van die verantwoordelijkheid. Met het nu voorgestelde artikel 28d is daar niet langer sprake van. De Pensioenfederatie wil dat de pensioendriehoek ongewijzigd blijft. De contractvrijheid van sociale partners zou gerespecteerd moeten worden door de toezichthouders. Bij de arbeidsvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van sociale partners past geen (indirect) toetsende rol van een pensioenfondsbestuur of van een toezichthouder.

Het is belangrijk dat de wetgever de verantwoordelijkheidsverdeling op voorhand zo duidelijk mogelijk vastlegt, ook om impasses tijdens de transitie te voorkomen. De nu voorliggende uitwerking draagt daaraan niet bij. Daarmee wil de Pensioenfederatie (nog altijd) dat de voorgestelde opdrachtbevestiging wordt geschrapt.

Een ander voorbeeld van een onduidelijke rolverdeling is de vraag op welke wijze het pensioenfondsbestuur bij de opdrachtaanvaarding het verzoek tot invaren kan toetsen op evenwichtigheid en gelijke behandeling als compensatie door sociale partners (deels) plaatsvindt buiten de arbeidsvoorwaarde pensioenen. Dit vraagt om verheldering door de wetgever.

Passend extern toezicht wenselijk

De Pensioenfederatie pleit voor passend toezicht met bewuste keuzes ten aanzien van de mate, intensiteit en het moment van extern toezicht. Welk risico trachten wij te mitigeren? In hoeverre is dit risico al gemitigeerd door het besluitvormingsproces binnen de robuuste interne governance én volstaat in dit kader marginaal toezicht achteraf: is integraal toezicht vooraf steeds noodzakelijk? Uitgangspunt is dat het interne en externe toezicht complementair zijn.

Het pensioenfondsbestuur is volgens de wetgever eindverantwoordelijk, maar dat betekent ook dat bevoegdheid en verantwoordelijkheid samengaan. Het pensioenfondsbestuur moet, zoals eerder opgemerkt, kunnen besturen. Uit het voorliggende ontwerpbesluit blijkt dat de toezichthouder niet alleen toetsen kan uitvoeren bij de eerder gememoreerde – doch in de ogen van de Pensioenfederatie overbodige – opdrachtbevestiging, maar ook bij het voorgestelde artikel 46b (interne waardeoverdracht). In het voorgestelde artikel 46b van het Besluit uitvoering PW en WVB is opgenomen dat de toezichthouder het voornemen tot waardeoverdracht mede beoordeelt op aspecten zoals financiële effecten en evenwichtige belangenafweging door het fonds. Er wordt ook gevraagd om de overwegingen en afwegingen van het fonds bij het voorgenomen besluit en motivering waarom effecten evenwichtig worden geacht. In de toelichting bij het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat de toezichthouder de financiële effecten en de beleidsmatige keuzes beoordeelt. Pensioenfondsen moeten kunnen onderbouwen op welke wijze is voldaan aan de verplichting tot evenwichtige belangenafweging. Vervolgens staat in de toelichting: “De evenwichtige belangenafweging is een open norm die zich richt tot het pensioenfonds. Bij de invulling van deze norm komt aan het pensioenfonds beleidsvrijheid toe. De toetsing van een open norm als de evenwichtige belangenafweging door DNB is dan een marginale toetsing. De toezichthouder betreft de specifieke omstandigheden

van het pensioenfonds en weegt deze omstandigheden mee bij de beoordeling of aan de norm is voldaan.” Hierin zit een tegenstrijdigheid. De toezichthouder toetst of er sprake is van evenwichtige belangenafweging. Dit is een inhoudelijke toets. Er zal dus wel degelijk beleid worden gemaakt ten aanzien van de open norm tot evenwichtige belangenafweging. De vraag is hoever dat beleid zal gaan. Wanneer is er nog sprake van marginale toetsing? Deze vraag klemt te meer daar in de NvT (p. 63) wordt aangegeven dat alle informatie die aan verantwoordingsorgaan/ belanghebbendenorgaan wordt verstrekt, ook aan DNB moet worden verstrekt. Graag een verduidelijking wat in de praktijk de marginale toetsing inhoudt. De externe toezichthouder moet in de ogen van de Pensioenfederatie niet op de stoel van het fondsbestuur gaan zitten. Ook weer een voorbeeld: het pensioenfondsbestuur is bevoegd, maar dreigt uiteindelijk niet de verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

Een ander voorbeeld van een open bevoegdheid die in het ontwerpbesluit aan de toezichthouder is gegeven is het voorgestelde artikel 28d, vierde lid (opdrachtbevestiging). Het vierde lid bepaalt dat de toezichthouder regels kan stellen ten aanzien van de wijze waarop de informatie wordt gegeven in het kader van de opdrachtbevestiging. Dat is dermate open geformuleerd dat hieronder van alles kan worden voorgeschreven. De Pensioenfederatie vindt dat in dit geval op voorhand geen sprake is van passend extern toezicht, aangezien met deze bepaling in de hand de toezichthouder allerlei regels – zonder enige restricties – kan stellen aan deze informatievoorziening. Ook op p. 51 van de NvT is de rol van de toezichthouders zeer ruim geformuleerd: “DNB en AFM houden wel toezicht op de opdrachtaanvaarding en op de informatie die middels de opdrachtbevestiging wordt verstrekt.” Ook mag AFM toezichthoudersregels stellen om toezicht doelmatig en doelgericht uit te oefenen (p.61 NvT).

De Pensioenfederatie vindt het niet alleen onnodig, maar ook ongewenst dat het extern toezicht onder het regime van de Wtp op onderdelen vrijwel onbegrensd is. Pensioenfondsen beschikken namelijk over een robuuste gestroomlijnde interne governance voorzien van stevige controlemechanismen, waarbij de vertegenwoordiging van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden adequaat is geborgd door beslissende zeggenschap in de pensioenfondorganen. Bestuurders (en (mede)beleidsbepalers) zijn bovendien voorafgaand aan benoeming door de

- externe toezichthouders getoetst op geschiktheid en betrouwbaarheid. Deze door de wetgever gemaakte keuzes ten aanzien van de governance zijn gericht op maatwerk: bevoegdheden en ruimte om met inachtneming van de specifieke kenmerken van het pensioenfonds in het belang van de pensioenfondsdeelnemer te besturen. De nu voorliggende sterk gedetailleerde regelgeving leidt, zoals eerder opgemerkt, tot ernstige beperkingen van bevoegdheden en van de ruimte om te besturen.

Duidelijke voorwaarden en deadlines voor externe toezichthouders

Een groot aantal pensioenfondsen zal wellicht kiezen voor overgang naar de nieuwe pensioenregeling met ingang van 1 januari 2026. Bij de externe toezichthouders moet voldoende capaciteit zijn en het proces moet gestroomlijnd zijn om de aanvragen tijdig te kunnen beoordelen. Een melding tot invaren zou zo veel mogelijk binnen zes maanden afgewikkeld moeten worden. In het wetsvoorstel Wtp is opgenomen dat de toezichthouder binnen een termijn van zes maanden na de melding een verbod tot invaren kan opleggen. Deze termijn kan gemotiveerd worden verlengd met maximaal twee maal drie maanden. Hierdoor kan de totale periode oplopen tot een jaar. Voorkomen moet worden dat een dergelijke verlenging het gevolg is van vertraging bij de externe toezichthouders. Ook moet voorkomen worden dat de termijn verlengd wordt omdat er aanvullende stukken worden gevraagd naast de stukken waarvoor is vastgelegd dat deze moeten worden aangeleverd. Overschrijding van de beslistermijnen door de externe toezichthouders is nu zonder gevolgen, terwijl het pensioenfondsbestuur eindverantwoordelijk is voor het behalen van de deadline van 1 januari 2027.

De ruime beoordelingstermijnen voor de externe toezichthouders hangen samen met de keuze van de wetgever voor een bijna onbegrensd extern toezicht. Fatale (uiterste) termijnen voor de externe toezichthouders en duidelijke voorwaarden voor het kunnen verlengen van beslistermijnen zijn in de ogen van de Pensioenfederatie noodzakelijke waarborgen voor een haalbaar proces en tijdige afronding. Na inwerkingtreding van de Wtp is het pensioenfonds aansprakelijk als de transitie niet tijdig is afgerond, onevenwichtig is of strijdig met (Europese) wet- en regelgeving. Pensioenfondsen kunnen deze verantwoordelijkheid alleen waarmaken als het transitieproces soepel verloopt én zij ruimte krijgen om te besturen.

Klachten- en geschillenprocedure verdient verduidelijking

De Pensioenfederatie ziet verschillende voordelen aan een klachten- en geschillencommissie. Daarbij valt te denken aan laagdrempeligheid, onafhankelijkheid, erkenning in klachtbeleving bij klagers, snelheid etc. Tegelijkertijd constateert de Pensioenfederatie dat het nu voorliggende voorstel talloze vragen oproept. Het lijkt erop dat de wetgever vooral leunt op de Implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten en het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen, maar zich onvoldoende afvraagt of deze wetgeving zonder meer passend is voor de pensioensector. De Pensioenfederatie besteedt daarom verhoudingsgewijs veel aandacht aan het nu voorliggende voorstel.

Interne klachten- en geschillenprocedure

De Pensioenfederatie onderkent het belang van goed klachtenmanagement. Daarom wordt momenteel zelfregulering ontwikkeld in de vorm van de, voor alle leden geldende, gedragslijn Goed omgaan met klachten. De gedragslijn omvat de aanbevelingen van de AFM en de Ombudsman Pensioenen, en gaat op veel punten verder.

De verplichting om een interne klachten- en geschillenprocedure te hebben is ook niet nieuw. Deze volgt uit norm 65 Code pensioenfondsen die verankerd is in een algemene maatregel van bestuur onder het huidige artikel 33 PW (Waarborging goed bestuur) hangt. Op grond van norm 65 is er nu een veelheid en verscheidenheid aan procedures te zien in de pensioensector. De wetgever maakt daar nu tot op zekere hoogte een einde aan. Het wetsvoorstel Wtp tilt de klachten- en geschillenprocedure vanuit de eerder genoemde algemene maatregel van bestuur naar een verplichting in de PW zelf en geeft normering in het Besluit toekomst pensioenen. In de ogen van de Pensioenfederatie vervalt daarmee een belangrijke mate aan zelfregulering en vindt verdere centralisering en normering plaats.

De door de wetgever voorgestelde interne klachtenprocedure voorziet niet in een interne escalatiemogelijkheid naar een klachtencommissie, die de klager kan benutten wanneer zijn klacht als first of second time fix niet naar tevredenheid is afgewikkeld. Dat is nu vaak wel het geval. Ook de Gouden Oor Standaard, een internationale standaard voor goed klachtenmanagement, onderscheidt een interne escalatiemogelijkheid. Voordeel voor de deelnemer

is bovendien dat de interne escalatiemogelijkheid de deelnemer geen geld kost. Voor de fondsen die nu een drie fasen klachten- en geschillenprocedure kennen, betekent dit – als de Pensioenfederatie het goed ziet – dat de derde fase – het beroep bij de onafhankelijke Commissie van Beroep – in ieder geval tijdelijk (tot 2028) komt te vervallen door de komst van de externe geschillencommissie waarbij de pensioenuitvoerders dwingendrechtelijk verplicht zijn aangesloten.

Wij realiseren ons dat een zorgvuldige behandeling van klachten en geschillen een groot goed is, maar vrezen dat met de komst van een centraal ingeregelde procedure, de zorgvuldig ingerichte eigen beroepsprocedures van fondsen, met juristen die onafhankelijk zijn, maar wel kennis hebben van de eigen deelnemerspopulatie en de pensioenregeling van het betreffende fonds, verloren gaat. We verzoeken de wetgever om bij de vormgeving en inrichting van de externe geschilleninstantie aandacht te hebben voor die fondsen die al een uitgebreide geschilleninstantie hebben ingeregeld als min of meer laatste fase in hun individuele klachten- en geschillenprocedure.

Voorts constateert dat de Pensioenfederatie dat de klachtenadministratie iedere uiting van ontevredenheid betreft. Door de gehanteerde definitie én het vastleggen van alle klachten wordt de klachtenadministratie omvangrijk, terwijl veel klachten in de eerstelijnsklachtbehandeling kunnen worden opgelost door een mondelinge of schriftelijke uitleg. Van dergelijke klachten zou het administreren van onderwerp en aantal volstaan. Het in deze situaties vragen naar NAW-gegevens schrikt deelnemers eerder af dan dat het hen stimuleert hun ontevredenheid te uiten. Voor pensioenuitvoeringsorganisaties betekent het uitgebreid registreren van alle klachten een aanmerkelijke lastenverzwaring. Begrijpelijk dat een interne klachtenprocedure niet te lang mag duren, maar die biedt wel de mogelijkheid om de gehele, voor de klager kosteloze, interne klachtprocedure te doorlopen (eerst klacht, dan bezwaar op klacht), waardoor een geschil vaak kan worden voorkomen. De voorgestelde geschillenbeslechting is mogelijk drempelverlagend, maar lijkt ook kostenverhogend.

Externe geschillencommissie

De externe geschillencommissie wordt tijdelijk genoemd, maar is permanent vormgegeven. Er is alleen voorzien in een evaluatiemoment. De externe

- geschillencommissie kan leiden tot een stapeling van procedures, zeker wanneer al in interne procedures is voorzien inclusief hoger beroep. Een beslissingsbevoegdheid van een externe geschillencommissie kan ook voordelen hebben. Dagvaardingen worden in beginsel voorkomen en bij een rechterlijke toets zal marginaal worden getoetst.

De Pensioenfederatie merkt op dat de Minister een grote invloed heeft op dit geschilleninstituut als het gaat om instelling, benoeming, bemensing, rapportage etc. De facto en de jure wordt de invloed van de overheid groot waarmee de zelfregulering van de pensioensector verder uit beeld verdwijnt. Dit gaat helemaal gelden als de geschillencommissie een aparte rechtspersoon wordt, want dat zou mogelijk de vorm van en zelfstandig bestuursorgaan kunnen hebben onder de hoede van de minister.

De Pensioenfederatie meent dat het optuigen en inrichten van een externe geschilleninstantie een aanzienlijke klus is. De Pensioenfederatie voorziet dat dit niet voor 1 januari 2023, de beoogde datum van inwerkingtreding van de Wtp, geregeld kan zijn. De Pensioenfederatie roept de minister daarom op om hierover op korte termijn nader in overleg te gaan met de relevante partijen, waaronder de Pensioenfederatie. Het lijkt een utopie dit te kunnen inregelen via de Ombudsman Pensioenen die alleen is met beperkte juridische en administratieve procedure en die bovendien een andere positie heeft. Ook een aparte rechtspersoon lijkt complex. Hoe dan ook: een eigen vorm van klachtafwikkeling in de laatste fase wordt daarmee gecentraliseerd. Pensioenfondsen met een Commissie van Beroep zullen deze (vooralsnog tijdelijk) moeten opheffen. Dat betekent: aanpassing van de statuten, ontslag van de leden van de commissie, aanpassing van de verwijzingsprocedure in fase twee en uiteraard van alle deelnemerscommunicatie rondom klachten en geschillen.

Verder constateert de Pensioenfederatie dat de wetgever in het midden laat hoe de verhouding is tussen de externe geschillencommissie en de Ombudsman Pensioenen. De wetgever spreekt zich eveneens niet uit over de Code Pensioenfondsen (wettelijk verankerd in artikel 33 PW), waarin staat dat de klager direct wordt doorverwezen naar de Ombudsman Pensioenen, wanneer fonds en klager er samen niet uitkomen. Wat is nu de procedure die een klager moet volgen? Dit vraagt om verheldering door de wetgever.

Het is de Pensioenfederatie voorts niet duidelijk wat nu precies de taakomschrijving is van de geschilleninstantie. Wat is de definitie, en wat is de scope van een geschil? Waar staat de externe geschillencommissie straks precies voor opgelijnd? In het ontwerpbesluit wordt gesproken over een geschilleninstantie die in voldoende mate bijdraagt tot het oplossen van geschillen die hun oorsprong vinden in klachten over de uitvoering van pensioenregelingen. Maar, wat staat hier precies? Wat is nu de afbakening?

In de technische briefing van SZW aan de Tweede Kamer werd aangegeven dat een deelnemer naar deze geschillencommissie kan wanneer deze van mening is dat hij bij de transitie onevenredig is benadeeld. In het voorliggende ontwerpbesluit is geformuleerd dat de geschilleninstantie in voldoende mate moet bijdragen tot het oplossen van geschillen die hun oorsprong vinden in klachten over uitvoering van pensioenregelingen. De vraag is of de regels met betrekking tot invaren in de pensioenregeling terecht komen. Deze regels maken deel uit van het transitieplan en het Implementatieplan. Maar de pensioenregeling geldt pas na de transitie. De vraag is dus of de formulering in de Wtp en het voorliggende ontwerpbesluit aansluiten bij die achtergrond. Ook is de vraag wat de geschillencommissie kan doen als sprake blijkt te zijn van een onevenredige benadeling vanwege een specifieke situatie. Met name bij compensatie buiten de arbeidsvoorwaarde pensioen is dit problematisch. De externe geschillencommissie zal tegen dezelfde grenzen aanlopen als pensioenfondsen zelf.

Tijdelijkheid van de geschilleninstantie juridisch opmerkelijk geregeld

Artikel 48c, derde lid, van het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen zegt: Dit artikel vervalt met ingang van 1 januari 2028. In het vierde lid van artikel 48c staat vervolgens: Het derde lid en dit lid kunnen vervallen op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dat is wel een bijzonder soort wetgevingstechniek. Hier staat dat in beginsel het artikel vervalt: dus weg externe geschilleninstantie per 1 januari 2028. Maar bij koninklijk besluit kan deze vervalbepaling komen te vervallen zodat de geschilleninstantie definitief wordt en niet meer wordt opgeheven. Bij datzelfde koninklijk besluit komt dan ook het vierde lid te vervallen waardoor er geen weg terug meer is en het artikel met zijn dan resterende twee leden definitief is en daarmee ook de geschilleninstantie. Dat zou betekenen dat de bij wet voor een bepaalde

- termijn ingestelde geschilleninstantie, die met een algemene maatregel van bestuur (het Besluit toekomst pensioenen) is uitgewerkt, vervolgens met een koninklijk besluit definitief wordt gemaakt.

Artikel I: Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling

Artikelsgewijs

1. Vereiste verantwoording toewijzing beschermingsrendement op basis van rentetermijnstructuur weinig zinvol en te gedetailleerd (artikel 1c)

“Pensioenuitvoerders kunnen en mogen in het nieuwe stelsel renterisico blijven delen, maar om te voorkomen dat onbedoelde effecten worden geherintroduceerd in het nieuwe pensioenstelsel, moet de pensioenuitvoerder hier in zijn beleid – onderbouwd – grenzen aan stellen” (toelichting, p. 45). Het is onwaarschijnlijk dat ouderen in het solidaire contract sterk bloot zullen staan aan het renterisico van jongeren. De gevraagde analyse lijkt ingegeven door de situatie onder het huidige Financieel Toetsingskader (FTK), maar is niet proportioneel voor het solidaire contract. De toekenning van beschermingsrendement tegen renterisico voor jongeren in de solidaire premieovereenkomst zal naar verwachting veel lager zijn dan de impliciete toekenning van 100% in een uitkeringsovereenkomst. De vraag of het toekomstig pensioen van jongeren in premieovereenkomsten niet onnodig volatiel wordt, doordat het renterisico voor lange looptijden dikwijls maar beperkt wordt afgedekt is wellicht relevanter.

De vereiste analyse van deling van renterisico in het solidaire contract door vergelijking van ALM-resultaten met en zonder deling van renterisico en bepaling van begrenzingen (artikel 1c, lid 2) had de blootstelling van ouderen aan het renterisico voor jongeren afgelopen decennia ook niet voorkomen. De rente is veel verder gedaald dan vooraf algemeen werd verwacht en in de economische scenario's voor de ALM-analyse (ook die van DNB) was verondersteld. Pensioenuitvoerders die wel rekening hielden met de mogelijkheid van een forse rentedaling, kozen voor een ruime afdekking van het renterisico. Overschrijdingen doordat de rente verder is gedaald dan verwacht, kunnen ook niet teruggedraaid of gecompenseerd worden. Wellicht wordt bedoeld dat bij overschrijding de afdekking wordt aangepast of dat onderbouwd de begrenzing wordt aangepast, maar ook dit biedt geen soelaas als de rente verder blijft dalen dan eerder voor mogelijk werd gehouden.

De vereiste ALM-analyse met en zonder deling van renterisico en de bepaling

van grenzen voor situaties die zich waarschijnlijk niet of slechts in zeer beperkte mate herhalen lijkt ons weinig zinvol en te gedetailleerd. Pensioenuitvoerders moeten in het kader van prudent person oog hebben voor renterisico en voor eventuele mismatch tussen de toekenning van beschermingsrendement en de renteafdekking via de beleggingen. De Pensioenfederatie stelt voor dat pensioenuitvoerders jaarlijks een kwantitatieve onderbouwing geven van de gevoeligheid van de lopende en toekomstige uitkeringen voor renterisico en die analyse opnemen in de verantwoording naar de reguliere fondsorganen. De accenten in de verantwoording zullen verschillen tussen uitvoerders die jongeren veel of weinig bescherming tegen renterisico bieden.

2. Beschermingsrendement via directe portefeuille kan eenvoudiger (artikel 1c)
Het hanteren van een directe beschermingsportefeuille tegen renterisico lijkt complex te worden. De LDI-portefeuille lijkt te moeten worden opgeknipt in verschillende delen (buckets) om de looptijd van de beleggingen aan te laten sluiten bij de horizon tot uitkering van de verschillende cohorten. Het is eenvoudiger om de totale gerealiseerde bescherming tegen renterisico te bepalen en proportioneel toe te wijzen. Als de feitelijke beschermingsportefeuille 95% van het benodigde rendement voor rentebeschermt heeft gegenereerd, ontvangt iedereen 95% maal zijn 'allocatie naar beschermingsrendement' maal het benodigde rendement voor rentebeschermt. Alle gepensioneerden krijgen dan dezelfde stijging/daling van hun uitkering als gevolg van rendement, of in ieder geval allemaal een plus of min wanneer allocaties naar beschermingsrendement tussen leeftijden verschillen. Deze invulling is operationeel eenvoudig en niet onnodig duur. De Pensioenfederatie ziet graag bevestigd dat deze invulling is toegestaan.
3. Vereiste analyse evenwichtigheid solidariteitsreserve te gedetailleerd (artikel 1g)
De evenwichtigheid moet op het niveau van de hele pensioenregeling worden gezien, niet op het niveau van de verschillende onderdelen, laat staan per doelstelling van de solidariteitsreserve apart (toelichting p. 47).

Bij de start van het nieuwe contract is wellicht niet te voorkomen dat een bepaalde generatie uitsluitend baten of lasten heeft van de reserve

(toelichting p. 47). Als de reserve gevuld wordt uit premie, dan zullen gepensioneerden alleen baten hebben van de reserve.

De evenwichtigheid (artikel 1g) of de baten en lasten voor de verschillende cohorten (toelichting p. 47) van de solidariteitsreserve is/zijn lastig te kwantificeren. De solidariteitsreserve of risicodelingsreserve beoogt grote schokken in uitkeringen en/of vermogen te voorkomen. De kans op en de omvang van grote schokken in bijvoorbeeld beleggingsrendement, rente, inflatie en lang leven is hoogst onzeker. Voor sommige risico's is ook weinig of geen marktinformatie beschikbaar. Indien de frequentie en de omvang van dergelijke schokken in de analyse arbitrair is, dan zijn de baten en lasten van de reserve die daaruit voortvloeien dat ook. We bepleiten om uitvoerders meer vrijheid te geven in de wijze waarop zij de effecten van de reserve inzichtelijk maken en dat zij deze verantwoorden aan de reguliere fondsorganen. De teksten over baten en lasten van de reserve zouden in de toelichting bij het besluit kunnen worden opgenomen en als voorbeeld kunnen dienen voor pensioenfondsen.

“Aan de hand van deze berekeningen kan het fonds eigen beleid vastleggen in de ABTN, waarin wordt aangegeven welk initieel niveau van negatieve persoonlijke vermogens als gevolg van opheffing van de leenrestrictie het fonds aanvaardbaar acht” (toelichting p. 46). Gaat het hier om de vraag hoe negatief het vermogen kan worden door financiële schokken? Dat is op voorhand lastig te zeggen, omdat de kans op en omvang van extreme schokken hoogst onzeker is.

De Pensioenfederatie bepleit dat bij opheffing van de leenrestrictie niet alleen negatieve vermogens aangevuld mogen worden (toelichting p. 46), maar dat de effecten op de persoonlijke vermogens ook beperkt mogen worden tot een bepaald niveau, bijvoorbeeld -50%.

De Pensioenfederatie neemt aan dat het ingegane nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen voor wat betreft sterfte, micro- en macro-langleven onverkort mee mag doen met de toedeelregels (beschermings- en overrendement) en de regels voor het vullen en uitdelen van de solidariteitsreserve. Dit graag toevoegen in de lagere regelgeving.

4. Term pensioenaanspraken vermijden of verduidelijken (artikel 3a)
Artikel 3a verwijst naar artikelen van de Pensioenwet waarin is vastgelegd dat geïnformeerd dient te worden over (onder meer) de reglementaire pensioenleeftijd en de reglementair te bereiken pensioenaanspraken. De term pensioenaanspraken is mogelijk verwarrend bij een premieovereenkomst. In de Memorie van Toelichting staat dat het hierbij gaat om het opgebouwde kapitaal dat voor de deelnemer is gereserveerd. De Pensioenfederatie stelt voor om deze interpretatie in de toelichting op het besluit te verduidelijken of de term aanspraken in de Pensioenwet te vermijden.

5. De uitwerking van de informatiebepalingen verdient aandacht (artikel 5a)
Artikel 5a, lid 1, schrijft voor dat de deelnemer wordt geïnformeerd over het effect van de solidariteitsreserve of risicodelingsreserve op de opgebouwde pensioenaanspraken. De toelichting (p. 65, 66) bevestigt dit: “Deelnemers en gewezen deelnemers ontvangen daarom periodiek gepersonaliseerde informatie over de gevolgen van een mutatie in de solidariteitsreserve, als zij deelnemen in een solidaire premieregeling. Danwel informatie over een mutatie in de risicodelingsreserve als zij deelnemen in een flexibele premieovereenkomst.” Deze informatie is voor de deelnemer zeer ingewikkeld en weinig zinvol. Veranderingen in het persoonlijk vermogen door afdracht of ontvangst uit de reserve kunnen wel inzichtelijk gemaakt worden. Als dat wordt bedoeld, dan graag het artikel en de toelichting aanpassen.

“De pensioenuitvoerder wordt verplicht om deelnemers te informeren over de premie, de bestemming daarvan voor de eigen opbouw en de gemeenschappelijke solidariteitsreserve, de toe- of afname van het voor het pensioen gereserveerde vermogen, storting en onttrekking aan dat vermogen, de toedeling van beleggingsresultaten en de overige resultaten. Een concreet voorbeeld betreft het informeren over verworven aanspraken. Voor de nieuwe pensioencontracten is daarmee bedoeld inzicht te geven in het vermogen dat is gereserveerd voor de pensioenuitkering aan de betreffende deelnemer. De specifieke invulling van de informatiebepalingen wordt in lagere wetgeving nader bepaald”, aldus de MvT (p. 128). De MvT lijkt veel uitgebreider dan de nu voorgestelde lagere regelgeving in artikel 5a. De Pensioenfederatie bepleit dat de wetgever nu duidelijkheid biedt en

bovendien ruimte laat om deze informatie bijvoorbeeld gelaagd aan te bieden.

De Pensioenfederatie vraagt om te verduidelijken dat de communicatie over toekomstig pensioen in drie scenario's alleen betrekking heeft op het ouderdomspensioen. Artikel 5a lid 2 van het besluit verwijst naar artikel 38 lid 1g, PW voor informatie over het te bereiken pensioen in drie scenario's. Dit artikel betreft alleen ouderdomspensioen.. De verwijzing naar pensioengerechtigden in de MvT (p. 128) laat namelijk open dat ook over partnerpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen in drie scenario's gecommuniceerd moet worden. "Deelnemers en pensioengerechtigden hebben belang bij informatie over enerzijds de stand en ontwikkeling van het voor hun uitkering gereserveerd vermogen en anderzijds over het verwacht pensioen volgens de drie scenario's."

6. Voortzetting van de dekking voor het partnerpensioen versus voortzetting direct aansluitend aan de deelneming (artikel 6)

"Aan artikel 6 is een onderdeel g toegevoegd op grond waarvan in de stopbrief informatie moet worden opgenomen over de nieuwe mogelijkheden voor voortzetting van de dekking voor het partnerpensioen, de voortzetting direct aansluitend aan de deelneming (tijdens het ontvangen van WW of anderszins) en het recht op uitruil van ouderdomspensioen in partnerpensioen op risicobasis na afloop van de periode van eerdere voortzetting" (toelichting, p. 77). Onduidelijk is of met 'voortzetting van de dekking voor het partnerpensioen' iets anders wordt bedoeld dan met 'de voortzetting direct aansluitend aan de deelneming'. Daarnaast is niet helder wat wordt bedoeld met 'anderszins'. Betreft het hier dan de voortzetting in drie maanden na einde deelname? Dat zou bij voorkeur expliciet te benoemen zijn.

7. Toetsing aan risicohouding bij combinatie van vaste en variabele uitkering (artikel 7c)

Aan artikel 7c, eerste lid wordt toegevoegd "een uitvoerder die een uitkering aanbiedt bestaande uit een vastgesteld en een variabel gedeelte, baseert de opgave van de hoogte van de uitkering op de voor de deelnemer of gewezen deelnemer meest geschikte combinatie van een vastgestelde en variabele uitkering in aansluiting op de risicohouding van de deelnemer of gewezen

deelnemer.” Dit wekt de indruk dat het om een individuele risicohouding gaat. Deze tekst vraagt om een verhelderende toelichting.

Verder graag verduidelijken dat dit geldt voor een combinatie binnen de uitkeringsfase van een premieovereenkomst en niet voor de combinatie van een uitkering uit een (niet ingevaren) uitkeringsovereenkomst en een (nieuwe) premieovereenkomst. De verhouding daartussen is veelal reglementair geregeld, waardoor het fonds geen ruimte heeft om het risicoprofiel aan te passen aan wat ‘de meest geschikte combinatie’ zou zijn op basis van de risicohouding van de (gewezen) deelnemer.

8. Informatie over beleggingsresultaten in verhouding tot strategisch beleggingsbeleid niet geschikt voor de deelnemer (artikel 9)

Lid 1 van artikel 9 spreekt over de flexibele premieovereenkomst en de premie-uitkeringsovereenkomst. De vraag is waarom hier de solidaire premieovereenkomst niet is genoemd.

Artikel 9b, lid 5b, verplicht tot het geven van informatie op verzoek van beleggingsresultaten in verhouding tot het strategisch beleggingsbeleid. De Pensioenfederatie merkt op dat deze informatie erg technisch is en niet geschikt lijkt te zijn voor een deelnemer. Het voorstel is daarom om lid 5b van artikel 9b te laten vervallen.

9. Vastlegging Pensioenvergelijker is overbodig (artikel 9b)

Het lijkt een omissie dat artikel 9b, lid 1 betreffende de Pensioenvergelijker niet is aangepast. De Pensioenvergelijker werd door deelnemers geheel niet gebruikt, bleek uit de evaluatie Wet pensioencommunicatie. De basis van de Pensioenvergelijker, de formats en de iconen, verdwijnt bovendien. De Pensioenfederatie stelt daarom voor om artikel 9b, lid 1 te laten vervallen.

10. Jaarlijkse toetsing beleggingsbeleid aan risicohouding wringt (artikel 14d)

Als het beleggingsbeleid en de toedelingsregels niet meer passen bij de risicohouding, dan moet het beleggingsbeleid aangepast worden, aldus lid 1. Gezien de lange termijn van pensioenbeleggingen achten we een toetsing eens in de vijf jaar, tegelijk met het vaststellen van de risicohouding, voldoende.

Mocht de jaarlijkse toetsing toch gehandhaafd worden, dan moet de uitvoerder ook ruimte hebben om de risicohouding tussentijds aan te passen in plaats van het beleggingsbeleid. Als de uitvoerder risico moet verminderen om te voldoen aan de eerste maatstaf voor de risicohouding (toegelicht in artikel 14u), maar door de resulterende terugval in het verwacht rendement niet meer voldoet aan de tweede maatstaf, dan is aanpassing van de risicohouding onvermijdelijk.

11. Klachten- en geschillencommissie roept veel vragen op (artikel 14f-14s)

De Pensioenfederatie heeft veel vragen en opmerkingen over de artikelen betreffende de klachten- en geschillencommissie.

Het voorgestelde artikel 14g, tweede lid, bepaalt dat de pensioenuitvoerder aan alle personen die binnen de organisatie betrokken zijn bij de afhandeling van klachten een beschrijving geeft van de te volgen procedure voor de afhandeling van klachten. De Pensioenfederatie vindt dit een vorm van doorgeschoten regeldruk.

De Pensioenfederatie gaat ervan uit dat in de opsomming van het voorgestelde artikel 14h, eerste lid, ook de datum van afhandeling van een klacht wordt voorgeschreven als onderdeel van de klachtenadministratie.

De termijn van zes weken voor afhandeling van een klacht, voorgesteld in artikel 14j, is in beginsel redelijk, maar verlenging hiervan moet mogelijk zijn voordat de klager de klacht voorlegt aan de externe geschillencommissie. Verlenging van de termijn zou mogelijk moeten zijn bij indiening van veel klachten in korte tijd, bijvoorbeeld rond invaren. Verlenging moet ook mogelijk zijn met het oog op de behandeling van geëscaleerde klachten. Zonder de “zeef” van behandeling in meerdere instanties bij de uitvoerders dreigt de externe geschilleninstantie heel veel zaken op haar bordje te krijgen. Wellicht zal de geschilleninstantie in haar reglement straks bepalen dat eerst de interne procedure bij de uitvoerder volledig moet zijn doorlopen, zoals dat nu het geval is in het reglement van de Ombudsman Pensioenen. De vraag die dan direct opkomt is of de eis van het doorlopen van de interne procedure verenigbaar is met de nu voorgestelde maximum termijn van artikel 14j, derde lid. De Pensioenfederatie gaat er bovendien vanuit dat de generieke, automatisch gegenereerde ontvangstbevestiging niet de start is,

■ maar dat de teller gaat lopen vanaf de eerste bevestiging van ontvangst van de klacht.

Uit artikel 14j, derde lid, lijkt het alsof een klager eerst de interne klachtenprocedure moet hebben doorlopen om naar de externe geschillencommissie te kunnen. In de toelichting is opgenomen dat er vanuit wordt gegaan dat eerst de interne procedure is doorlopen, maar is het ook een vereiste? Geldt dit dan voor zowel de bezwaarprocedure als de beroepsprocedure? Als dat zo is, zou dat dan ook niet in de tekst over de externe geschilleninstantie moeten worden opgenomen of is het voldoende dat het straks uit het pensioenreglement blijkt?

Het verschil tussen een klacht en een geschil zou verduidelijkt moeten worden. Er is wel een definitie van een klacht opgenomen, maar geen definitie van een geschil. Wel bepaalt het voorgestelde artikel 14o sub a dat de externe geschilleninstantie in haar reglement een duidelijke omschrijving dient op te nemen van de geschillen die aan haar kunnen worden voorgelegd. Verder bepaalt het voorgestelde artikel 14i dat de pensioenuitvoerder de klager in geval van een (gedeeltelijke) afwijzing van diens klacht over de uitvoering van de pensioenregeling informeert over de mogelijkheid om de klacht voor te leggen aan de externe geschilleninstantie. Een en ander roept bij de Pensioenfederatie de volgende vragen op: is de (door de Pensioenfederatie) gecursiveerde zinsnede bedoeld om een restrictie aan te brengen op het type geschillen dat kan worden voorgelegd aan de externe geschillencommissie? Zo nee, wat is dan de betekenis van deze zinsnede? Zo ja, zou het dan niet beter zijn om dit te specificeren tot: over de toepassing van het pensioenreglement ten aanzien van klager? Een pensioenuitvoerder doet per definitie immers (bijna) niets anders dan een of meer pensioenregelingen uitvoeren. Maar niet alle klachten over een pensioenuitvoerder horen o.i. thuis bij een externe geschilleninstantie.

De Pensioenfederatie stelt voor dat wordt geborgd dat de pensioenuitvoerder alleen informeert over de mogelijkheid van een gang naar de externe geschilleninstantie als de betreffende klacht, gezien de definitie van geschil in het reglement van de externe geschilleninstantie, ontvankelijk is. Dit om te voorkomen dat de klager van het kastje naar de muur wordt gestuurd.

Ook vraagt de Pensioenfederatie zich af hoe een behandeling van een geschil zich verhoudt tot een procedure bij een civiele rechter. Kan dat ook tegelijkertijd plaatsvinden? En, is het mogelijk een geschil in te dienen na een rechterlijke procedure? Verder wordt de mogelijkheid van beroep nadat de geschilleninstantie tot een besluit is gekomen niet toegelicht. De Pensioenfederatie vraagt de wetgever dat alsnog te doen.

Niet helder is of er één externe geschilleninstantie zal zijn of meerdere. Uit artikel 48c van het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen blijkt dat iedere pensioenuitvoerder verplicht is aangesloten bij een externe geschillencommissie. Uit het voorgestelde artikel 14l, eerste lid, onder a wordt gesproken over bij de geschillencommissie aangesloten pensioenuitvoerders die een groep vormen van voldoende betekenis en veelsoortigheid. Dit suggereert dat pensioenuitvoerders kunnen kiezen bij welke geschilleninstantie zij zich aansluiten. Hoe verhoudt zich dat tot artikel 48c van het wetsvoorstel Wtp? Dit vraagt om een verheldering door de wetgever.

Bestuurders en deskundigen mogen volgens artikel 14m een jaar voorafgaande aan hun functie bij geschillencommissie niet werkzaam zijn geweest bij een pensioenuitvoerder of beroepsorganisatie. De Pensioenfederatie vraagt zich af of dit criterium in de praktijk werkbaar zal zijn. Heeft de wetgever wel een goed beeld waar de deskundigen vandaan moeten komen? En, wat wordt bedoeld met beroepsorganisatie van pensioenuitvoerders? Wellicht nog belangrijker is de vraag aan welke geschiktheidseisen deskundigen/bestuurders moeten voldoen. De Pensioenfederatie vindt dat de bestuurders, maar zeker de deskundigen, goed moeten zijn ingevoerd in het vernieuwde pensioenstelsel om een (juridisch) oordeel te kunnen vellen in geschillen tussen deelnemers en uitvoerders.

De MvT (p. 191) bij het wetsvoorstel Wtp spreekt over een kosteloze geschillenprocedure. Artikel 14o lid 1 sub m van het Besluit benoemt dat er een bedrag in rekening kan worden gebracht bij het aanhangig maken van een geschil. Dit lijkt tegenstrijdig. De Pensioenfederatie vindt het niet wenselijk dat kosten in rekening worden gebracht.

Het voorgestelde artikel 14q spreekt over aansluiting pensioenuitvoerders. Maar hoe verhoudt zich dit tot de verplichte aansluiting die voortvloeit uit artikel 48c van het wetsvoorstel Wtp?

Het voorgestelde artikel 14s van het Besluit stelt dat de externe geschilleninstantie informatie verstrekt aan toezichthouders. Waarom zou ook langs deze weg informatie naar DNB/AFM moeten en waarom is niet bepaald wat dan wel/niet wordt verstrekt?

12. Vereiste verantwoording bij risicohouding te gedetailleerd (artikel 14t)

De eis dat een cohort bij de vaststelling van de risicohouding maximaal vijf geboortejaren omvat en dat afwijkingen hiervan verantwoord moeten worden is onnodig en zorgt voor forse administratieve lasten. Voor het vaststellen van de levenscyclus is maar een beperkt aantal ijkpunten nodig, daartussen is interpolatie veelal voldoende. Ook voor ingegane uitkeringen is een onderscheid per vijf geboortejaren wellicht niet zinvol, een eventuele keuze voor gelijke aanpassing van ingegane uitkeringen in de solidaire regeling is goed verdedigbaar.

Bij jongeren en bij de alleroudsten is het lastig om voor iedere vijf geboortejaren voldoende respons te halen voor een risicopreferentieonderzoek. De gevraagde onderbouwing van de omvang van de cohorten en van de representativiteit bij het risicopreferentieonderzoek is niet proportioneel. De Pensioenfederatie bepleit te volstaan met een verantwoording op hoofdlijnen, in lijn met de open norm.

De pensioenwetgeving spreekt consequent over de pensioenuitvoerder. Deze terminologie zou leidend moeten zijn voor de lagere regelgeving en niet vervangen moeten worden door “fonds”.

13. Maatstaven risicohouding en aansluiting bij het beoogde doel graag verduidelijken (artikel 14u)

De Pensioenfederatie ziet graag verduidelijking omtrent de maatstaven voor de risicohouding en de aansluiting bij de beoogde doelen.

De derde maatstaf voor de risicohouding (artikel 14u, lid 1c) moet voorkomen dat de uitkering door spreiding te ver wegzakt na tegenvallers.

■ Een gemiddelde over de resterende uitkeringsperiode lijkt hiervoor niet de meest geëigende maatstaf. Meer spreiden van een tegenvaller is gunstig op korte termijn en ongunstig op lange termijn, bij een gemiddelde vallen deze effecten min of meer tegen elkaar weg. Een beter alternatief is wellicht de verandering van de uitkering in een ongunstig scenario over een horizon van bijvoorbeeld tien of twintig jaar voor een deelnemer die net met pensioen is gegaan.

Bij de maatstaf in lid 1c lijkt hetzelfde te staan als bij de maatstaf in lid 1a, maar dan gemeten over de resterende uitkeringsperiode in plaats van de gehele uitkeringsperiode. Als dit toch de beoogde maatstaf is, lijkt het logischer deze samen te voegen met de maatstaf in lid 1a.

Verder schrijft het artikel een scenario-analyse voor (lid 1), maar schrijft de toelichting de uniforme rekenmethode voor (toelichting, p. 45). De Pensioenfederatie ziet graag dat dit in lijn wordt gebracht met elkaar.

14. Meer ruimte voor eigen invulling bij risicopreferentieonderzoek gewenst (artikel 14v)

“De uitvoerder streeft ernaar dat de respons per cohort een adequate weerspiegeling is van de cohortpopulatie. De cohortpopulaties samen zijn een weerspiegeling van de deelnemerspopulatie. De uitvoerder onderbouwt dat sprake is van een adequate weerspiegeling en dat de vertaling van individuele uitkomsten naar cohortniveau zo representatief als mogelijk zijn” (artikel 14v, lid 4). Zeker bij de cohorten met jongere en de alleroudste deelnemers zal het een grote uitdaging zijn om aan deze bepaling te voldoen. De Pensioenfederatie stelt voor om duidelijk te maken dat hier sprake is van een inspanningsverplichting, bijvoorbeeld door toevoegen van ‘zoveel mogelijk’ voor “...sprake is van”.

“Het risicopreferentie-onderzoek levert een objectief, controleerbaar, systematisch, reproduceerbaar en kwantitatief interpreteerbare uitkomst op” (artikel 14v, lid 5). Deze formulering leidt tot discussie over hoe je de genoemde criteria kunt kwantificeren. De Pensioenfederatie stelt voor dit te wijzigen in: “Het risicopreferentieonderzoek wordt zo opgezet dat de uitkomst zo veel mogelijk objectief, controleerbaar, systematisch en reproduceerbaar is.”

15. Onnodige restricties bij wijziging projectierendement (artikel 17)

Artikel 17a, lid 4 bepaalt dat het projectierendement voor ingegane pensioenen alleen kan wijzigen als gevolg van een aanpassing van de parameter voor aandelenrendement of een wijziging in de risicohouding. We missen hier de mogelijkheid om het projectierendement aan te passen aan de ontwikkeling van of verwachting voor de inflatie.

Het genoemde lid en de toelichting (p. 86, 87) suggereren dat wijzigingen in het projectierendement om andere redenen (bijvoorbeeld door een andere visie van het fondsbestuur op financiële markten en bijbehorende wijziging in het beleggingsbeleid of een andere afweging ten aanzien van tijdsvoorkeur) alleen voor nieuw ingaande pensioenen kan gelden. Voor verschillende groepen gepensioneerden zouden dan verschillende projectierendementen resulteren, totdat de laatste gepensioneerde met het oude projectierendement is overleden. De Pensioenfederatie bepleit dat een wijziging van het projectierendement voor álle deelnemers doorgevoerd kan worden. Aangezien het projectierendement in een premieregeling met persoonlijke vermogens alleen de snelheid van uitkeren uit het eigen potje bepaalt, kan dit zonder herverdeling. Uiteraard vergt dit goede communicatie met de deelnemers, maar het is dan aan het bestuur om die afweging te maken.

Tenslotte rijst de vraag of de restricties bij wijziging van het projectierendement voor ingegane pensioenen niet op gespannen voet staan met de mogelijkheid om het projectierendement aan te passen om gelijke aanpassingen in de uitkeringsfase van het solidaire contract te bewerkstelligen.

16. Opschorten van het recht op individuele waardeoverdracht in de transitie in een aantal specifieke gevallen (artikel 25)

Tijdens de transitieperiode kan het voorkomen dat het ene pensioenfonds pensioenaanspraken al heeft ingevaren, maar een ander pensioenfonds nog niet. Dit levert problemen op indien een deelnemer in de transitieperiode wisselt van werkgever en een waardeoverdracht wil toepassen. In deze situatie, wordt de deelnemer geconfronteerd met een dubbele transitie en veel onduidelijkheid. De Pensioenfederatie stelt daarom voor om het recht op

individuele waardeoverdracht op te schorten bij een pensioenfonds waarbij de aanspraken op grond van een uitkeringsovereenkomst inmiddels zijn omgezet naar een persoonlijk pensioenvermogen tot het moment waarop deze omzetting ook bij het ontvangende pensioenfonds heeft plaatsgevonden.

Het opschorten van het recht op waardeoverdracht tijdens de transitie voorkomt dat het persoonlijk pensioenvermogen van de betreffende deelnemer bij de individuele waardeoverdracht eerst wordt teruggezet naar een aanspraak op grond van een uitkeringsovereenkomst en vervolgens bij de transitie bij het ontvangende fonds weer wordt omgezet in een persoonlijk vermogen. Ook wordt voorkomen dat een deelnemer met een waardeoverdracht gebaseerd op aanspraken naar een pensioenfonds dat de transitie al heeft gerealiseerd direct de transitie naar een persoonlijk pensioenvermogen realiseert zonder dat daar specifiek over geïnformeerd is. Dit is verwarrend in de communicatie naar de deelnemer en uitvoeringstechnisch onnodig belastend.

In de Memorie van Toelichting bij de Wtp (p. 258) wordt aangegeven dat dit zal worden gezien in het kader van de lagere regelgeving. In de lagere regelgeving (Besluit toekomst pensioenen) wordt dit onderwerp echter niet geadresseerd. Bij Y artikel 25 van het Besluit toekomst pensioenen kan dit worden aangepast.

17. Waardeoverdracht bij premieovereenkomst omvat persoonlijke pensioenvermogen (artikel 25)

‘De overdrachtswaarde van pensioenaanspraken die voortvloeien uit een premieovereenkomst of premieregeling, waarbij en voor zover de premie wordt belegd, wordt berekend op basis van de actuariële grondslagen van de overdragende uitvoerder. Onder actuariële grondslagen worden de grondslagen verstaan die de uitvoerder hanteert voor de vaststelling van de technische voorziening’ (artikel 25, lid 1). De gebruikte termen ‘aanspraken’ en ‘technische voorziening’ lijken te verwijzen naar een uitkeringsovereenkomst. Waardeoverdracht in een premieovereenkomst heeft toch betrekking op het voor pensioen gereserveerde vermogen?

18. Zorg voor voldoende beleidsruimte en voorkom overregulering (artikel 28d)

De lagere regelgeving laat zien dat een groot aantal bepalingen/open normen zijn ingevuld. Een voorbeeld van een zeer gedetailleerde bepaling is de opdrachtbevestiging (artikel 28d). De Pensioenfederatie merkt op dat de passendheid van de regeling aan sociale partners is, niet aan pensioenfondsen, en stelt daarom voor om dit artikel te laten vervallen. De opdrachtaanvaarding is een integraal besluit op de nieuwe pensioenregeling en dient derhalve het basisdocument te zijn voor toetsing door zowel pensioenfondsen als externe toezichthouders. De opdrachtbevestiging voegt daaraan niets toe en leidt bovendien tot een diffuse bevoegdheidsverdeling.

19. Verantwoording datakwaliteit en rol externe accountant (artikel 46)

In het implementatieplan moet worden ingegaan op de verantwoording van de datakwaliteit. In artikel 46 zijn hiervoor de kaders vermeld. In de Nota van Toelichting (p. 58 – 61) is hierover het volgende opgenomen: “Tevens geeft de pensioenuitvoerder, indien tot invaren is besloten, aan hoe zij de kwaliteit van de data zekerstelt vóór, tijdens en na de transitie.” We gaan ervan uit dat hier wordt bedoeld op het kader datakwaliteit, dat vanuit de sector wordt opgesteld in afstemming met de toezichthouder (zonder aanvullende normen van de toezichthouder).

Pensioenfondsen moeten voorafgaand aan de transitie en na afloop een onderzoek laten uitvoeren door een externe accountant. De omvang en de diepgang van de werkzaamheden worden afgestemd op de normen van de toezichthouder en de sector. De formulering in artikel 46, lid 4, sub a over de rol van de externe accountant (‘werkzaamheden te verrichten waarmee het fondsbestuur in staat wordt gesteld een oordeel te vormen over de juistheid en volledigheid van de relevante pensioendata benodigd voor de transitie...’) maakt de rol van de externe accountant veel kleiner dan verwacht. Verwacht mag worden dat externe accountants vanuit hun professionele rol een maximale inspanning plegen om (meer) zekerheid te geven over de juistheid en volledigheid van de aanspraken en rechten van individuele deelnemers. Indien de externe accountant deze rol niet pakt, moeten andere specialisten ingeschakeld kunnen worden. Dit geldt ook voor art. 46 lid 4 sub b, waar logischerwijs de actuaire deze werkzaamheden oppakt.

De gevraagde analyse van operationele en IT-risico's en continuïteit van de dienstverlening is overbodig. Deze zijn immers onderdeel van de integrale en beheerste bedrijfsvoering waartoe pensioenuitvoerders al gehouden zijn.

20. Communicatieplan: uitleg over verschillen in bedragen voor en na peildatum betreft een open norm (artikel 46a)

Onderdeel 1.g van artikel 46a verplicht de uitvoerder tot het geven van 'uitleg over verschillen in bedragen voor en na peildatum'. De Pensioenfederatie neemt aan dat het hier gaat om de te verwachten pensioenbedragen voor en na het invaren van de bestaande aanspraken in de nieuwe regeling, klopt dat?

In het voorgestelde artikel 46a is in detail uitgewerkt wat in het communicatieplan moet worden opgenomen. De Pensioenfederatie vraagt zich af wat hiervan de toegevoegde waarde is, aangezien in het wetsvoorstel Wtp al geregeld is dat de uitvoerder het individu informeert over de relevante wijzigingen in de regeling. De Pensioenfederatie ziet niet in waarom in het communicatieplan moet worden opgenomen dat deelnemers worden geïnformeerd over het feit dat zij vragen kunnen stellen aan het fonds, er een klachtenprocedure is en het pensioenregister overzicht geeft van het totale pensioen.

Daarnaast is AFM bevoegd nadere eisen te stellen aan de vormgeving en de wijze van het leveren van het communicatieplan. Het doel van het communicatieplan is als pensioenfonds uit te werken en vast te leggen op welke wijze alle betrokkenen op zorgvuldige wijze worden geïnformeerd en sociale partners over dit proces te kunnen informeren. Met de bevoegdheid die daarbij aan AFM wordt gegeven lijkt het communicatieplan eerder voor AFM bestemd te zijn dan voor de pensioenfondsen, zeker als de AFM door middel van sjablonen gaat voorschrijven hoe invulling te geven aan het communicatieplan.

21. Oordeel toezichthouder over invaren wordt breder dan afgesproken (artikel 46b)

"De toezichthouder beoordeelt het voornemen tot waardeoverdracht ... op de volgende aspecten: a. het besluitvormingsproces; b. financiële en andere risico's; c. de financiële effecten; d. de collectieve actuariële gelijkwaardigheid; en e. de evenwichtige belangenafweging door het fonds."

De toezichthouder zou naar het besluitvormingsproces van invaren kijken, maar nu lijkt er toch een inhoudelijke toets plaats te vinden op de financiële effecten en evenwichtige belangenafweging bij een collectieve waardeoverdracht. Dat leidt tot risico op uitloop van de transitie en doet potentieel afbreuk aan het verantwoordelijkheidsgevoel bij besturen.

22. VBA-uitkomsten zijn gevoelig voor veronderstellingen over toekomstig beleid (artikel 46c)

Bij uitkeringsovereenkomsten staat de premie niet vast en is het niet eenduidig in hoeverre deze wijzigt in de komende 60 jaar bij uiteenlopende economische omstandigheden. De gevoeligheid voor de premie in toekomstige scenario's (toelichting p. 55) illustreert dat de VBA-methode, zoals gedefinieerd in artikel 145m van de Wtp, niet tot eenduidige resultaten leidt. Het is daarom verstandig om te rekenen met verschillende invullingen van het premiebeleid om de afhankelijkheid van deze aanname te kunnen meewegen bij de besluitvorming over evenwichtigheid. Mede gezien het forse modelrisico bij VBA over een horizon van 60 jaar, is het onevenwichtig dat voor VBA geen onzekerheid van de uitkomsten hoeft te worden getoond.

“Met dit besluit wordt geregeld dat sociale partners vastleggen welke doelstellingen zij van belang vinden in het kader van een evenwichtige transitie. Het gaat hierbij in ieder geval om de mate van herverdeling die sociale partners bij het invaren (bij pensioenfondsen) willen toestaan” (toelichting p. 51). De Pensioenfederatie stelt voor om termen als ‘herverdeling’ te vermijden, aangezien de verandering in netto profijt niet eenduidig is vast te stellen. Een mogelijk alternatief zou zijn om dit te vervangen met ‘bandbreedte/ondergrenzen in de mutatie van netto profijt volgens deze modelberekening’. Daarnaast stelt de Pensioenfederatie voor om te refereren aan de transitie als geheel en niet naar het invaren, omdat de toedeling van vermogen ook het vullen van een compensatiedepot en een reserve omvat.

De Pensioenfederatie ziet niet in waarom de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van 30 juni 2022 leidend zou moeten zijn voor het fondsbeleid. Het ligt voor de hand om de meest recente ABTN te mogen gebruiken. Het advies van de Commissie Parameters en de nieuwe economische scenario's die beschikbaar komen zijn wellicht aanleiding om het fondsbeleid na 30 juni

2022 te herzien. Ook ligt het voor de hand om uit te gaan van de meest recente cao-afspraken over premie en pensioenopbouw.

23. Behoeftte aan duidelijkheid over ministeriële regeling voor gebruik standaardmethode (artikel 46d)

Er is behoefte aan duidelijkheid over de aangekondigde ministeriële regeling voor de standaardmethode. Waarom wordt er niet voor gekozen om de regelgeving voor value-based ALM op hetzelfde niveau nader in te vullen?

24. Ex-post analyse netto profijt van indexatie vanaf 105% en transitie-FTK is niet zinvol (artikel 46e)

Een analyse achteraf van verandering in netto profijt van een tijdelijke maatregel achten we niet goed mogelijk en niet zinvol. De verandering in netto profijt wordt normaal gesproken ex-ante bepaald op basis van de uitkomsten in een groot aantal economische scenario's, het is ons niet duidelijk hoe dit ex-post zou moeten. De verandering in netto profijt van tijdelijke versoepelingen van indexatieregels is (ex-ante) zeer gering, want de extra indexatie op korte termijn leidt via een lagere dekkingsgraad tot lagere indexatie in de jaren daarna. Deze effecten komen grotendeels bij dezelfde personen terecht. De Pensioenfederatie ziet graag dat fondsen zelf kunnen bepalen hoe ze de evenwichtigheid van deze besluiten verantwoorden.

25. Aanpassing beleggingsportefeuille tijdens transitieperiode: niets opgenomen over aanpassing portefeuille na invaren, wel ervoor (artikel 47)

In het wetsvoorstel (paragraaf 4.7 van de Memorie van Toelichting) en in de lagere regelgeving (artikel 47, lid 4, onder artikel I, onderdeel EE en toelichting p. 62.) wordt geregeld dat uitvoerders eenmalig het strategisch beleggingsbeleid mogen aanpassen mits dit past bij de risicohoudingen per cohort die voor het implementatieplan zijn vastgesteld. De Pensioenfederatie wenst in het belang van de deelnemers deze aanpassing met zo laag mogelijke transactiekosten te realiseren. Uitvoerders moeten hierbij zelf het transactiemoment mogen kiezen en de aanpassing gefaseerd mogen uitvoeren. Dit ter voorkoming van impact op de liquiditeit op de financiële markten. In de voorgestelde wet- en regelgeving is de mogelijkheid opgenomen om de transacties reeds uit te voeren vóór het transitiemoment. Om voorspelbaar gedrag en piekmomenten in transacties zoveel mogelijk te

beperken moeten grote wijzigingen in de beleggingsportefeuille als gevolg van de stelselwijziging ook ná het invaren kunnen plaatsvinden.

26. Verwijzing naar eigen vermogen dat vereist is bij overbruggingsplan is verwarrend (artikel 47)

De verwijzing naar het eigen vermogen dat vereist is bij het overbruggingsplan (artikel 47, lid 1c) is verwarrend, want dit klinkt als vereist eigen vermogen (VEV). Het overbruggingsplan vervangt het herstelplan voor fondsen die gebruikmaken van het transitie-FTK. De VEV-eisen vervallen bij gebruik van het transitie-FTK. De Pensioenfederatie stelt voor om specifieker naar de invaardeckingsgraad te verwijzen.

Ontbrekende besluiten

1. Aanpassingen gaan niet in op waarover de deelnemer geïnformeerd moet worden (artikelen 2, 9a en 9c)

Aanpassing van artikelen 2, 9a en 9c, betekent dat de verplichting tot het gebruik van de formats en iconen van Pensioen1-2-3 en het Uniform Pensioenoverzicht verdwijnt. De informatie die voor een deelnemer beschikbaar moet zijn en de informatie waarover een deelnemer actief geïnformeerd moet worden zouden ook aangepast moeten worden, volgens de Pensioenfederatie.

Deelnemers zouden bij het maken van keuzes in de mijn-omgeving van een pensioenfonds bovendien over een totaalplaatje van hun pensioeninkomen moeten kunnen beschikken. De Pensioenfederatie bepleit dat uitvoerders in opdracht en met toestemming van de deelnemer (via DigiD), gegevens van andere aanspraken kunnen delen met het betreffende pensioenfonds.

2. Invaren in combinatie met opgebouwde aanspraken (artikel 220g, derde lid PW)

In artikel 220g van het wetsvoorstel, dat ziet op het overgangsrecht voor het nabestaandenpensioen, wordt in lid 3 gesproken over “de tot het overgangstijdstip opgebouwde aanspraak op partnerpensioen”. De tekst kan suggereren dat een FTK-aanspraak moet blijven bestaan. De Pensioenfederatie ziet graag toegelicht dat invaren het standaardpad is, net als bij ouderdompensioen, en dat de uitkeringen die resulteren na overlijden van de verzekerde variabel kunnen zijn. Dit laatste afhankelijk van en in lijn

met de uitkeringsvorm(en) die de uitvoerder biedt.

Tevens wenst de Pensioenfederatie duidelijkheid over wat deze zinsnede uit lid 3 betekent voor de hoogte van de beoogde uitkering tot het moment van ingang. Het is mogelijk om via risicodekking met een hoge mate van nominale zekerheid een vermogen toe te kennen voor een eerste uitkering conform de nominale aanspraak op het moment van invaren. Een garantie kunnen pensioenfondsen niet waarmaken. Overigens zijn aanspraken ook onder het huidige FTK niet gegarandeerd, aangezien verlaging als ultimum remedium is toegestaan. Om een hoge mate van zekerheid waar te maken, kan gekozen worden voor een risicomijdend beleggingsbeleid. Het gereserveerde vermogen is in de meeste gevallen voldoende voor een risicodekking conform de nominale aanspraak op het moment van overgang.

Verder vraagt de Pensioenfederatie ruimte om bij fondsen waar bijvoorbeeld meerdere overgangsregelingen inzake nabestaandenpensioen zijn, de opgebouwde aanspraken bij het invaren samen te voegen en te harmoniseren, zoals dat ook kan bij invaren van het ouderdomspensioen.

3. Restitutieregelingen (artikel 220g, derde lid PW)

Onduidelijk is hoe de bestaande dekking voor nabestaanden via restitutie moet worden gecontinueerd en of de huidige tekst van artikel 220g hierin voorziet.

4. Opschorten individuele waardeoverdracht tijdens transitieperiode ontbreekt

Het opschorten van individuele waardeoverdrachten tijdens de transitieperiode ontbreekt in het nu voorliggende ontwerpbesluit. In de MvT bij het wetsvoorstel Wtp (p. 261/366) is aangegeven dat tijdelijke opschorting van individuele waardeoverdracht in de lagere regelgeving wordt meegenomen. De Pensioenfederatie bepleit om dit alsnog op te nemen met het oog op uitlegbaarheid voor de deelnemer.

5. Nadere regels standaardmethode

Er ontbreken nadere rekenregels voor de standaardmethode. Als die er zijn, deze dan graag spoedig bekend maken.

6. Omzetting pensioenkapitaal naar een vaste uitkering niet helder
Het is niet duidelijk of geleidelijke omzetting van het kapitaal in een vaste uitkering gedurende een periode van tien jaar voorafgaand aan de pensioendatum, met als doel het voorkomen van pechgeneraties door bijvoorbeeld renteschommelingen, past binnen de flexibele premieregeling. De Pensioenfederatie stelt voor de toelichting op dit punt te verduidelijken.
7. Eén solidariteitsreserve of risicodelingsreserve voor meerdere regelingen mogelijk?
Uit het wetsvoorstel Wvp en het voorliggende ontwerpbesluit wordt niet duidelijk of het mogelijk is om als uitvoerder voor meerdere solidaire premieregelingen (van verschillende aangesloten partijen) één gezamenlijke solidariteitsreserve en voor meerdere flexibele premieregelingen (van verschillende aangesloten partijen) één gezamenlijke risicodelingsreserve aan te houden. En zo ja, of een contractueel aangesloten partij met een flexibele premieregeling er dan voor kan kiezen om niet te participeren in die gezamenlijke risicodelingsreserve. Graag ziet de Pensioenfederatie in het ontwerpbesluit (artikel 1g) bevestigd dat een en ander mogelijk is.
8. Vrijwillige voortzetting nabestaandenpensioen na uitloopdekking mogelijk?
De deelnemer die de risicodekking voor nabestaandenpensioen vrijwillig wil voortzetten moet dit binnen negen maanden na afloop van het dienstverband melden bij de pensioenuitvoerder (artikel 54 lid 4 PW). Mogelijk is deze termijn al verstreken na de uitloopdekking van drie maanden en de dekking tijdens WW (artikel 55 lid 4PW). De Pensioenfederatie bepleit om te verduidelijken dat aanmelding dan nog steeds mogelijk is. Verder eindigt de vrijwillige voortzetting als het toekomstig pensioen onder de afkoopgrens komt. Is voortzetting via eigen betaling van premie toegestaan?

Artikel II: Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen

Artikelsgewijs

1. MVEV is niet nodig volgens IORP-richtlijn en heeft geen meerwaarde (artikel 11a)
In de huidige Pensioenwet is de eis van een minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) wel van toepassing op pensioenfondsen, maar niet op

■ premiepensioeninstellingen (PPI's) die eenzelfde regeling voeren. In het Wetsvoorstel toekomst pensioenen wordt daarin geen verandering aangebracht. Terwijl in beide gevallen de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid (de zogenaamde biometrische risico's) niet bij het fonds of de instelling liggen. IORP vereist geen eigen vermogen bij de nieuwe pensioencontracten met variabele uitkeringen zonder garanties, waarbij de financiële risico's en de biometrische risico's bij de deelnemers liggen en niet bij het fonds (toelichting p. 48).

Een fonds dat zowel op 31 december als gemiddeld over de afgelopen twaalf kalendermaanden niet voldeed aan de vereisten ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen neemt direct maatregelen zodat het op 31 december voldoet aan de vereisten ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen, aldus artikel 11a, lid 3. Dat is wel heel snel! Waar moet dat geld vandaag komen? Als dit onttrokken moet worden aan de persoonlijke pensioenvermogens, wat is dan de meerwaarde van een MVEV dat snel aangevuld moet worden boven de mogelijkheid om bij tegenvallers geld te onttrekken aan de persoonlijke vermogens?

Een positief effect van het nieuwe stelsel is het directer meebewegen met financiële markten, waardoor indexeren bij goede rendementen eerder mogelijk wordt dan in de huidige situatie waarin grote buffers nodig zijn. Geld dat in buffer moet blijven kan niet worden uitgekeerd aan de deelnemer en gaat zo ten koste van het pensioen. Daarom pleit de Pensioenfederatie voor het schrappen van het MVEV en voor het aanhouden van slechts één buffer in plaats van de verschillende buffers die nu in de wet opgenomen zijn, te weten minimaal vereist eigen vermogen, operationele reserve en solidariteitsreserve.

Artikel III: Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000

Artikelsgewijs

1. Achtergrond van berekening verzekeringstechnisch nadeel is onduidelijk (artikel 9b, onderdeel B)

Het verzekeringstechnisch nadeel omvat de netto contante waarde van de baten en de lasten van de solidariteitsreserve of risicodellingsreserve over

een horizon van 60 jaar gedeeld door 10. De Pensioenfederatie ziet de intuïtie achter deze rekenregel graag nader toegelicht of de regel aangepast.

2. Financiële en actuariële gelijkwaardigheid voor gedispenseerde werkgevers/regelingen (bijlage 3)

“Er is sprake van financiële gelijkwaardigheid indien de premie voor het pensioen op opbouwbasis en het pensioen op risicobasis in de pensioenregeling bij de werkgever ten minste even hoog is als de totale premie voor de pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds”, aldus p. 32 van het ontwerpbesluit. “Aangezien er in het nieuwe stelsel alleen nog maar premieregelingen met een vast premiepercentage bestaan, kan de financiële gelijkwaardigheid van twee pensioenregelingen eenvoudig worden vastgesteld door te kijken naar de hoogte van de premie–inleg voor de premie van de pensioenopbouw en de risicopremies. Een pensioenregeling van een werkgever is financieel gelijkwaardig als deze tenminste een even hoog premiepercentage kent als de pensioenregeling van het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds. Het gaat dan zowel om de premie–inleg voor het ouderdoms– en partnerpensioen na pensioendatum als om de risicopremies”, aldus het ontwerpbesluit (NvT, p. 70).

De vraag is hoe de risicopremies vergeleken moeten worden als die voor het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds op doorsneebasis zijn gefinancierd en voor de vrij te stellen regeling leeftijdsafhankelijk zijn. Het is goed als de wetgever dit nog eens goed bekijkt. De Pensioenfederatie biedt aan om daarbij mee te denken.

Artikel V: Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965

Artikelsgewijs

1. Fiscale ruimte voor compensatie afschaffing doorsnee bij andere franchise graag toelichten (artikel 10aa)

Dit artikel geeft aan wat de fiscaal maximale premie is bij een afwijkende keuze voor de franchise. Hoe werkt gebruik van deze afwijkende franchise door in de tijdelijke extra fiscale ruimte in verband met de financiering van de compensatie voor het afschaffen van de doorsneesystematiek?

Nota van Toelichting

Paginagewijs

1. Separate toetsing van beleggingsbeleid en toedelingsregels aan risicohouding is niet zinvol (toelichting p. 44)

De combinatie van het beleggingsbeleid en de toedelingsregels moet aansluiten bij de risicohouding. Separate toetsing van deze twee onderdelen (toelichting p. 44) is niet zinvol. De toedelingsregels zeggen alleen iets over de relatieve blootstelling aan beleggingsrisico van jong en oud. De effectieve (of absolute) blootstelling aan beleggingsrisico is afhankelijk van het beleggingsbeleid, de leeftijdsopbouw (duration) van het fonds en de toedelingsregels.

2. Beslistermijnen van de toezichthouders verlengd zonder duidelijke randvoorwaarden (toelichting p. 52)

Overschrijding van de beslistermijnen door AFM/DNB is nu zonder gevolgen, terwijl het pensioenfondsbestuur eindverantwoordelijk is voor de deadline van 1 januari 2027. Fatale termijnen voor DNB/AFM en duidelijke voorwaarden voor het kunnen verlengen van beslistermijnen zijn noodzakelijke waarborgen. In het huidige wetsvoorstel zijn de beslistermijnen van de toezichthouders daarentegen verlengd zonder duidelijke randvoorwaarden.

3. Definitie kritische dekkingsgraad is verwarrend, verwijzingen hiernaar kunnen vervallen (toelichting p. 52, 53, 57, 59, 62 en artikel 47)

De relatie tussen de kritische dekkingsgraad (genoemd in de toelichting p. 52, 53, 57, 59, 62) en de invaardekkingsgraad (genoemd in artikel 47) is onduidelijk. "De dekkingsgraad waarbij alle voorrangregels ten volle zijn ingezet, op doelstellingen is ingeleverd tot die mate die voor sociale partners acceptabel is en de grenzen in de op voorhand afgesproken acceptabele uitkomsten zijn bereikt, is de kritische dekkingsgraad" (toelichting p. 52). De kritische dekkingsgraad zou gedefinieerd moeten worden als de dekkingsgraad waaronder tijdig herstel tot de invaardekkingsgraad niet meer haalbaar is volgens het dekkingsgraadsjabloon. Dat is immers de situatie waarin verlaagd moet worden. De Pensioenfederatie vindt de passages over de kritische dekkingsgraad verwarrend en stelt voor om deze te laten

■ vervallen. De invaardeckingsgraad is voldoende om vast te stellen of verlagings nodig is.

Ontbrekende toelichting

1. Definitie 'opheffing leenrestrictie' ontbreekt

De term 'opheffing leenrestrictie' in artikel 1d van het Besluit uitvoering PW en WVB komt niet voor in het wetsvoorstel Wtp of in de huidige wet- en regelgeving. Wat wordt in dit verband verstaan onder 'lenen'? De Pensioenfederatie bepleit om het begrippenpaar 'opheffing leenrestrictie' nader te duiden in een definitie. De Pensioenfederatie denkt hier graag over mee.

2. Terminologie voor kwantitatieve analyses is niet consistent

De terminologie in het kader van kwantitatieve analyses is niet consistent. De Pensioenfederatie stelt voor om onderscheid te maken tussen 'uniform' en 'eigen', tussen 'deterministisch' en 'stochastisch'. Benoem 'leeftijdscohorten' wanneer nodig. Soms wordt generatie-effecten gevraagd, soms niet. Het begrip 'ALM-analyse' is niet gedefinieerd, de ene keer staat er 'stochastische ALM-analyse', de andere keer 'ALM-analyse' en dan weer 'ALM-rekenmethodiek'.

■ REACTIE INTERNETCONSULTATIE

DATUM: 29 april 2022

ONDERWERP: Reactie internetconsultatie voor de lagere regelgeving bij de Wet toekomst pensioenen, onderdeel: *Aanpassing van de regeling voor nettopensioenen*

De Pensioenfederatie onderschrijft dat nadere regelgeving nodig is voor netto pensioenen, maar vindt de eisen voor scheiding van vermogen onnodig strikt. Een gelijke risicohouding van deelnemers in de basisregeling en de netto regeling is niet vanzelfsprekend.

Risicodeling tussen basisregeling en vrijwillige regeling niet verbieden

De voorgestelde scheiding tussen de (bruto) basisregeling en de vrijwillige (netto) regeling gaat onnodig ver. Bij de solidaire premieregeling en bij de flexibele premieregeling met als default een variabele uitkering mag het micro–langlevensrisico in de vrijwillige regeling niet gedeeld worden met het micro–langlevensrisico van de basisregeling (toelichting artikel I, onderdeel A). Deling van micro–langlevensrisico tussen beide regelingen is mogelijk zonder ex–ante herverdeling. De Pensioenfederatie bepleit om het verbod op het delen van micro–langlevensrisico te schrappen.

Bij de eerder onder de taakafbakening bestaande mogelijkheid tot inkoop in de basisregeling was er geen volledige vermogensscheiding. Bij het initiële besluit voor netto pensioenregeling waren eventuele geldstromen achteraf niet bezwaarlijk, als deze op voorhand niet te verwachten zouden zijn. Het besluit bevat de volgende toelichting: “De gedachte is dat, mits er een correcte premie wordt vastgesteld, «de schaderesultaten» zich in de tijd zullen uitmiddelen waardoor er geen structurele stroom plaatsvindt van de middelen voor de basispensioenregeling naar de middelen voor de nettoregeling.” <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2014-529.html> De netto–pensioenregeling kon hierdoor de risicodekking feitelijk ‘herverzekeran’ bij de basisregeling.

■ Gelijke uitwerking reserve in basisregeling en netto regeling niet realistisch
Het deelnemersbestand aan een netto regeling zal fors verschillen van het totale bestand aan de bruto basisregeling. In de praktijk zal de relatieve omvang van de solidariteitsreserve of risicodelingsreserve in beide regelingen uiteen gaan lopen. De ene zal eerder de maximale omvang bereiken of juist onvoldoende zijn om een bepaald doel te bereiken dan de andere. Hierdoor kan het gebeuren dat een stijging van de levensverwachting in een nieuwe sterftetafel in de ene regeling wel opgevangen kan worden en in de andere niet. Volledig gelijkstellen van vul/uitdeelregels, beleggingswijze solidariteitsreserve etc. voor basisregeling en netto regeling kan suboptimaal zijn. De Pensioenfederatie bepleit dat de wetgever voor de taakafbakening volstaat met de eis dat de netto regeling een vergelijkbare mate van solidariteit als de basisregeling bevat.

Gelijke risicohouding in basisregeling en netto regeling niet vanzelfsprekend
De deelnemers in de netto regeling voor hoge inkomens vormen een specifiek onderdeel van de deelnemers aan de basisregeling. Een gelijke risicohouding in de basisregeling en in de netto regeling is daarom niet vanzelfsprekend. De Pensioenfederatie bepleit dat de risicohouding en de toedeelregels tussen beide regelingen mag verschillen als de kenmerken van de deelnemers hier aanleiding toe geven.

Vrijwillige regelingen die niet invaren moeten worden ontzien

De eisen ten aanzien van de vrijwillige regeling zijn zo hoog, dat uitvoerders mogelijk besluiten om niet langer een netto pensioenregeling uit te voeren. Welke mogelijkheden ziet de wetgever voor de reeds opgebouwde netto pensioenkapitalen en –aanspraken en –rechten van de beëindigde netto pensioenregeling, zonder dat deze naar het nieuwe pensioenstelsel moeten worden meegenomen (ingevaren) en alsnog aan deze nieuwe eisen moeten voldoen?

Onduidelijkheden rond netto partnerpensioen graag wegnemen

Specifiek voor uitvoerders die **alleen** een netto partnerpensioen voeren spelen de volgende vragen.

- Bij partnerpensioen is er een verplichte uitloopdekking van drie maanden (of tijdens WW). Het is niet duidelijk of dit ook geldt voor netto partnerpensioen.

- In de MvT (p. 168 bovenaan) staat dat de verplichte uitloopdekking niet van toepassing is bij opzegging van een vrijwillige regeling door een deelnemer, zoals netto pensioen. Van een opzegging is echter geen sprake: bij einde dienstverband eindigt deelname aan de basisregeling en dus ook aan de netto pensioenregeling.
- In de MvT (p. 308 een na laatste alinea die ziet op het vierde lid artikel 55 PW) staat: "Als de pensioenregeling voorziet in partnerpensioen als vrijwillige pensioenregeling en de werknemer heeft gekozen voor partnerpensioen is er ook recht op voortzetting van de dekking". Wordt hier bedoeld op een vrijwillige basisregeling voor partnerpensioen? Moet na deze uitlooperperiode de mogelijkheid om de dekking voor netto partnerpensioen vrijwillig voort te zetten ten laste van het persoonlijke pensioenvermogen geboden worden?
- Voortzetting van de dekking voor partnerpensioen is niet mogelijk als er geen netto ouderdomspensioen wordt gevoerd. Vanwege fiscale hygiëne is financiering vanuit de bruto pot niet toegestaan. Voortzetting is dan wettelijk niet mogelijk omdat de waarde van het persoonlijke pensioenvermogen voor netto partnerpensioen nihil is, dus onder de afkoopgrens ligt? Mag de deelnemer wel premie voor netto partnerpensioen betalen?

■ REACTIE INTERNETCONSULTATIE

DATUM: 29 april 2022

ONDERWERP: Reactie internetconsultatie voor de lagere regelgeving bij de Wet toekomst pensioenen, onderdeel: *besluit experimenten pensioenregeling zelfstandigen*

Algemeen

De Pensioenfederatie is van mening dat het huidige experimenteerartikel in de Wet toekomst pensioenen en het daarop gebaseerde ontwerpbesluit 'experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen', ontoereikend is en daarom geen draagvlak kent bij pensioenfondsen. Het maatschappelijk vraagstuk van pensioenopbouw door zelfstandigen is urgent en verdient een weloverwogen oplossing die aantrekkelijk is voor zelfstandigen, hen in voldoende mate activeert om deel te nemen en voor pensioenfondsen uitlegbaar en tegen redelijke kosten uitvoerbaar is.

1. Inleiding

De Pensioenfederatie heeft kennis genomen van het door de regering in consultatie gegeven "*besluit experimenten pensioenregeling voor zelfstandigen*" dat beoogt om experimenten met vrijwillig pensioen voor zelfstandigen in de tweede pijler te realiseren.

De Pensioenfederatie deelt de wens van de regering om pensioenopbouw ook onder zelfstandigen te stimuleren. Wij zijn, in navolging van het rapport van de '*Commissie regulering van werk*' (2020) onder leiding van de heer Borstlap, van mening dat pensioenopbouw voor alle werkenden van meerwaarde is en gezien de arbeidsmarktontwikkelingen actief gestimuleerd dient te worden.

Het betreft een maatschappelijk vraagstuk waar ook door de pensioenfondsen over wordt nagedacht. Het stimuleren van pensioenopbouw door zelfstandigen is onderdeel van het Pensioenakkoord van 2019. Bovendien zien wij dat het aantal zelfstandigen in diverse sectoren de afgelopen jaren flink is toegenomen, maar ook dat pensioenopbouw veelal achterblijft en in tijden van crisis kwetsbaar is gebleken. Een collectief pensioenaanbod met

- gedeelde risico's, kan helpen om de pensioenopbouw van zzp'ers te stimuleren.

2. Ontoereikend experimenteer kader

De Pensioenfederatie had graag gezien dat de experimenten die door een aantal pensioenfondsen in overleg met en draagvlak van sociale partners en zelfstandigenorganisaties waren voorbereid, het uitgangspunt waren geweest voor het nadien vormgegeven wettelijke experimenteer kader en het bijbehorende ontwerpbesluit. Wij constateren helaas dat dit geenszins het geval is. Zowel het wettelijk kader als het ontwerpbesluit zijn te beperkt om tot een aantrekkelijk aanbod voor zelfstandigen te komen en om op goede wijze als pensioenfonds uitvoering te geven aan het experiment. Er wordt te veel vastgehouden aan de bestaande kaders waardoor er onvoldoende experimenteer ruimte is om een passend aanbod voor zelfstandigen goed te kunnen inrichten en de uitvoering betaalbaar te laten zijn.

3. Automatische deelname

Een van de door pensioenfondsen voorgestelde experimenten was automatische deelname. Dat biedt de mogelijkheid om zelfstandigen die voorheen als werknemer deelnamen aan een regeling bij een bedrijfstakpensioenfonds en als zelfstandige nog steeds in die sector actief zijn, vervolgens bij dat zelfde fonds als zelfstandige automatisch te laten deelnemen met de mogelijkheid van opt out. Daarmee beoogt de regeling een mate van actieve vrijwilligheid, in die zin dat een extra 'nudge' wordt gegeven aan de zelfstandige. Wij menen dat met die extra prikkel zelfstandigen worden gestimuleerd om deel te gaan nemen aan een pensioenregeling en met een relatief lage administratieve last voor de zelfstandige en een pensioenfonds kan worden gerealiseerd. Wij menen dat met in achtneming van de taakafbakening en gedreven vanuit een urgent maatschappelijk vraagstuk, ruimte bestaat om hier experimenteel invulling aan te geven zonder dat (potentiële) klandizie wordt weggetrokken uit de derde pijler. Het betreft immers het deel van de zelfstandigen dat zich nu al niet geprikkeld voelt om een pensioenproduct af te nemen bij een verzekeraar en waar de bekendheid en vertrouwdheid van een pensioenfonds waar zij reeds als werknemer hebben opgebouwd, aantrekkelijker kan zijn. Vanuit de ambitie om de witte vlek te verkleinen, pensioenopbouw onder zelfstandigen te vergroten, vrijwillige deelname in de tweede pijler mogelijk te maken

(Pensioenakkoord 2019), zou deze optie van automatische deelname, naast andere mogelijkheden, ook verkend moeten worden.

4. Benodigde ruimte

Om effectief te kunnen experimenteren met zowel opt in als opt out varianten, is een tijdelijk kader buiten de huidige pensioenwetgeving nodig dat de uitvoering daarvan in voldoende mate faciliteert. Reeds bij de consultatie van de Wet toekomst pensioenen hebben wij in [onze reactie](#) toegelicht dat het concept wetsvoorstel die ruimte niet biedt en bijgevolg biedt ook het voorliggende ontwerpbesluit daartoe onvoldoende ruimte:

Bij het uitvoeren van experimenten is het wenselijk dat:

1. een voor zelfstandigen passend pensioenproduct wordt geboden dat voorziet in flexibele inleg, de mogelijkheid van uitgesteld inkopen van pensioenaanspraken en het kunnen aanbieden van een nabestaandenpensioen;
2. gewerkt kan worden met een forfaitair vrijgesteld bedrag voor zelfstandigen waarmee collectieve toetsing van gebruikelijk loon kan plaatsvinden in plaats van individuele toetsing dat onderhevig is aan fluctuaties;
3. een automatische gegevensuitwisseling tussen pensioenfondsen en bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel kan plaatsvinden voor een efficiënte toegang tot noodzakelijk gegevens. Wij menen dat gezien het maatschappelijk doel, een afwijking van artikel 28, eerste lid van de Handelsregisterwet verdedigbaar is, ook onder privacywetgeving;
4. zelfstandigen pensioenopbouw moeten kunnen voortzetten zonder dat hier nieuwe administratieve rompslomp voor komt te gelden;
5. naast opting in varianten, ook een experiment van automatische deelname met opt out kan plaatsvinden zodat een breed palet aan experimenteerervaringen ontstaat.

PILOT PENSIOENOPBOUW ZZP'ERS GEHINDERD pas wetsvoorstel aan voor:

- Een dergelijke facilitering maakt geen deel uit van het experimenteerkader zoals beschreven in het wetsvoorstel wet toekomst pensioenen en ook niet van de nadere regels zoals neergelegd in het onderhavige ontwerpbesluit, waardoor de verdere ontwikkeling van experimenteer-opties door pensioenfondsen in samenspraak met sociale partners en zelfstandigen binnen de sector, helaas is gestaakt.

Concluderend

Met de Raad van State vragen wij ons af wat de toegevoegde waarde van de huidige experimenteerbepaling is. Wij verwachten niet dat experimenten onder deze voorwaarden tot stand zullen komen. Als een experiment al tot stand komt zal dat bij gebrek aan een passend aanbod mogelijk niet leiden tot een noemenswaardig aantal deelnemers dat nodig is voor het kunnen meten van de effectiviteit van experimenten en voor het zicht op een structurele oplossing. Binnen de nu voorgestelde randvoorwaarden is de uitvoering administratief bovendien te belastend en daarmee kostbaar voor zowel zelfstandigen als pensioenfondsen. Bovendien interfereert het experimenteervoorstel inmiddels met de voorbereidingen van pensioenfondsen voor de transitie naar een ander pensioencontract. Daardoor is het niet realistisch om van pensioenfondsen inspanningen te vragen die niet aansluiten bij wat voor hen redelijkerwijs mogelijk is.

Het is dan ook de vraag of de uiteindelijk gewenste structurele oplossing ligt in een experiment zoals deze nu in het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen en het aanhangige ontwerpbesluit voor liggen. Of dat beter naar andere mogelijke oplossingen kan worden gekeken die ook rekening houden met de beoogde stelselwijziging. Gezien de ontoereikendheid van de voorgestelde experimenteerruimte en het willen voorkomen van symboolwetgeving, verdient het onze voorkeur om eerst het onderzoek van de Stichting van de Arbeid naar structurele oplossingsrichtingen af te wachten. Vervolgens kan voor dit maatschappelijk vraagstuk beter separaat van de Wet toekomst pensioenen tot een gedragen en uitvoerbaar voorstel worden gekomen. Daarbij roept de Pensioenfederatie het kabinet op om op korte termijn mede gezien dit vraagstuk, opvolging te geven aan het advies van de Commissie Borstlap en het daarbij nadien uitgebrachte MLT-advies van de SER te betrekken.